

Małgorzata Taraszkiewicz

Metody aktywizujące proces uczenia się, *czyli jak uczyć lepiej.*

Copyright © 2002

ISBN 83-88285-66-1

Wydawnictwo Verlag Dashöfer Sp. z o.o.

Ul. Huculska 6, 00-730 Warszawa

Tel. 022/ 559 36 00, 840 54 26, fax. 022/ 840 52 12, 840 11 94

www.dashofer.pl

Redaktor odpowiedzialny: Agnieszka Kukiela

e-mail: kukiela@dashofer.pl

Opracowanie edytorskie i korekta: Magdalena Krawczyk

Wszelkie prawa zastrzeżone, prawo do tytułu i licencji jest własnością Dashöfer Holding Ltd. Kopowanie, przedrukowywanie i rozpowszechnianie całości lub fragmentów niniejszej publikacji, również na nośnikach magnetycznych i elektronicznych bez zgody Wydawcy jest zabronione. Ze względu na stałe zmiany w polskim prawie oraz niejednolite interpretacje przepisów Wydawnictwo nie ponosi odpowiedzialności za zamieszczone informacje.

INFORMACJE O AUTORZE:

Małgorzata Taraszkiewicz – psycholog edukacyjny, trener, autorka książek i materiałów edukacyjnych.

Autor projektu i redaktor pakietu „Europa na co dzień”. Koordynator i trener programu „Nowa Szkoła”. Autor projektu i redaktor pakietu „Nowa Szkoła”. Autor wielu programów szkoleniowych dla nauczycieli (m.in. autorski program pt. „Profesor. NLP w nauczaniu i wychowaniu”). Autorka książek m.in. „Książki warte czytania dzieciom”, „Jak uczyć lepiej, czyli Refleksyjny Praktyk w Działaniu”, „Nowa Szkoła – wspieranie kariery ucznia”; „Jak uczyć lepiej, czyli szkoła pełna ludzi”.

Współautorka: pakietu „Europa na co dzień” ; „Reforma w szkole” (cz. 1-8 materiały na płytach CD ukazujące się od 1999 roku) oraz „Skuteczne zarządzanie szkołą podstawową i gimnazjum”.

Od 1999 roku związana z Gazetą Szkolną, gdzie aktualnie jest zastępcą redaktora naczelnego. Publikuje artykuły w czasopiśmie o tematyce edukacyjnej oraz biznesowej, także dla tych dwóch grup – edukacji i biznesu, projektuje i prowadzi treningi i warsztaty z zakresu m.in. komunikacji, kreatywności, asertywności i rozwoju osobistego.

W wolnych chwilach wspiera starszą córkę Zuzannę (która kończy studiowanie filozofii) oraz wspiera rozwój i kreatywność dwóch młodszych – Zosi i Marysi, które razem nie mają jeszcze 6 lat.

E-mail: malgorzata.taraszkiewicz@wp.pl

WYKAZ PIKTOGRAMÓW:

Uwaga

Problem

Zasady, wskazówki, zalecenia

Definicja

SPIS TREŚCI:**1. Wielka rozgrzewka**

- 1.1. Propozycja: „15-minutowy MENEDŻER”
- 1.2. Organizacja przestrzeni edukacyjnej
 - 1.2.1. Wymiar metodyczny czyli jaką metodą/jakimi metodami będzie realizowana lekcja
 - 1.2.2. Wymiar mentalny czyli jak wywołujesz odpowiedni stan gotowości do uczenia się na konkretnej lekcji
 - 1.2.3. Wymiar interpersonalny czyli jak nawiązujesz kontakt z uczniami
 - 1.2.4. Wymiar architektoniczny czyli jak budujesz sytuacje edukacyjne w sensie aranżacji klasy
- 1.3. Uczysz tak, jak myślisz, że należy uczyć
- 1.4. Przygotowując się do lekcji – START!
- 1.5. Cel
- 1.6. Metoda
 - 1.6.1. Wybór strategii przekazywania wiedzy lub ćwiczenia umiejętności
 - 1.6.2. Materiały
- 1.7. Otwieranie sytuacji edukacyjnej – w klasie
 - 1.7.1. Jak przekażesz uczniom cel i sens uczenia się tego, co planujesz im przekazać?
 - 1.7.2. Jak przygotujesz dobry start?
 - 1.7.3. Czy jesteś przygotowany na dodatkowe zdarzenia edukacyjne?
- 1.8. Zamykanie sytuacji edukacyjnej – w klasie
 - 1.8.1. Ewaluacja pracy uczniów
 - 1.8.2. Ewaluacja własnej pracy
- 1.9. Pomyśl: JAK MOŻNA ZROBIĆ TO LEPIEJ?

2. Metody aktywne w szkole**3. Budowa scenariusza pracy do wybranej metody****4. Wskazówki do pracy wybraną metodą**

- 4.1. Wykład
- 4.2. Pytania i odpowiedzi
- 4.3. Dyskusja
- 4.4. Czytanie
- 4.5. Obserwacja
- 4.6. Gry dydaktyczne
- 4.7. Granie ról
- 4.8. Drama
- 4.9. Symulacja
- 4.10. Analiza przypadku

5. Ważne pytanie na zakończenie

1. WIELKA ROZGRZEWKA

1.1. Propozycja: „15-minutowy MENEDŻER”

Proponowane tu wstępne ćwiczenia, czyli „wielka rozgrzewka” są wstępem do części właściwej, czyli **projektowania lekcji** będącej istotnym elementem **reżyserii dydaktycznej**.

Część pierwsza zajmie na pewno nieco czasu, ale jest konieczna do „zebrania danych”, które przydadzą się w czasie projektowania już konkretnej lekcji, na konkretny temat.

Piszę dalej o tym jak ważna jest rozgrzewka dla wszelkich działań człowieka. W tym wypadku rozgrzewamy nasze myślenie i poruszamy wyobraźnię pedagogiczną, aby wybrać najwłaściwszy sposób aktywizacji uczniów, w ramach dostępnych nam środków oraz posiadanych umiejętności i kompetencji.

Proponowana rozgrzewka nosi tytuł „15-minutowy menedżer” – bo tyle wystarczy czasu na zaprojektowanie lekcji... po nabraniu wprawy. Na początku oczywiście może to potrwać nieco dłużej.

ZAPAMIĘTAJ:

Uczyć to znaczy organizować przestrzeń edukacyjnej aktywności dla uczniów. Chodzi tu o przestrzeń zarówno w wymiarze metodycznym, jak i mentalnym (tzn. wywoływać odpowiedni stan gotowości do uczenia się) oraz także osobistym (kontakt interpersonalny) i architektonicznym.

1.2. Organizacja przestrzeni edukacyjnej

1.2.1. Wymiar metodyczny czyli jaką metodą/jakimi metodami będzie realizowana lekcja

Poniżej wymieniona jest lista 16 metod nauczania .		
Wykład, czytanie, pisanie, pytania i odpowiedzi, dyskusja, obserwacja (pokaz/demonstracja), gry dydaktyczne, granie ról, drama, symulacja, analiza przypadków, karty dydaktyczne, organizacja graficzna (np. mapy mentalne), metody kreatywne, metody zintegrowane, ćwiczenia.		
Wpisz w odpowiednie rubryki metody, którymi posługujesz się:		
swobodnie	rzadko	wcale

Jak uzasadnisz ten stan rzeczy?

Pełna swoboda w korzystaniu z wielu metod aktywizujących procesy uczenia się uczniów pozwala na odpowiednie zaprojektowanie przebiegu lekcji (w świetle postawionego celu dydaktycznego bądź wychowawczego) i maksymalne wykorzystanie właściwości określonej metody.

Posługiwanie się jedną bądź niewielkim repertuarem metod:

- wywołuje zjawisko monotonii metodycznej;
- może wywoływać zjawisko „kolizji edukacyjnych” z niektórymi uczniami i w efekcie „wycinanie” ich z pola szkolnego sukcesu;
- może utrudniać osiągnięcie oczekiwanych rezultatów edukacyjnych (np. wykład nie przyniesie oczekiwanych zmian postaw uczniów w takim stopniu jak gorąca dyskusja, granie ról lub drama – chyba że nauczyciel ma charyzmę).

Wykonaj ćwiczenie nr 1. (poniżej).

Potem wróć do wykonanej przez siebie listy metod używanych „rzadko” lub „wcale”. Zastanów się nad tym

- a) jaki typ doświadczeń akcentujesz na lekcjach?
- b) jakich doświadczeń dostarczasz zbyt mało lub wcale?

Jaki wniosek płynie stąd dla twojej praktyki nauczania?

ĆWICZENIE 1. CZEMU „SŁUŻY” OKREŚLONA METODA?

Zastanówmy się czemu „służy” określona metoda? Jeśli chcesz, uzupełnij podane sugestie po swojemu.

1. **Wykład** – żeby uczeń **poznał** kontekst danego zagadnienia, dla wprowadzenia, zreferowania i podsumowania większych partii materiału.

2. **Czytanie** – żeby uczeń **umiał** czytać ze zrozumieniem oraz by **poznawał** różne zagadnienia przedstawiane w formie pisanej oraz różne sposoby wypowiedzania się na piśmie.

3. **Pisanie** – żeby uczeń **umiał** właściwie i w rozmaity sposób wyrażać swoje myśli oraz **poznał i umiał** stosować zasady poprawnego posługiwania się językiem pisanym.

4. **Dyskusja** – żeby uczeń **umiał** przedstawiać, bronić i korygować własne stanowisko oraz **doświadczył** różnaitości poglądów i ocen na określony temat.

5. **Pytania i odpowiedzi** – żeby uczeń **umiał** się dziwić, zadawać pytania i dociekać oraz poszukiwać odpowiedzi (co stanowi konieczny punkt wyjścia do wszelkiego uczenia się).

6. **Pokaz, demonstracje** – żeby uczeń **poznał za pomocą zmysłów**, zobaczył na własne oczy, dotknął, posmakował... pewien wycinek opowiadanej rzeczywistości w myśl zasady „zobaczyć to uwierzyć”.

7. **Gry dydaktyczne** – żeby uczeń **poznał i doświadczył** różnych strategii działania w sytuacjach parażyciowych.

8. **Granie ról** – żeby uczeń **rozumiał** strukturę i dynamikę roli, **doświadczył** określonych sytuacji, emocji, uczuć, relacji.

9. **Drama** – żeby uczeń **doświadczył i przeżył** określone stany, sytuacje, problemy; poczuł, przeżył je na własnej skórze.

10. **Symulacje** – żeby uczeń **trenował określone umiejętności** w bezpiecznym kontekście sytuacji szkoleniowej, zanim wykorzysta je w prawdziwym życiu.

11. **Analiza przypadku** – żeby uczeń **uczył się** na doświadczeniach innych

12. **Karty dydaktyczne** – żeby **wiedział co/jak/kiedy** ma robić; znał algorytm samodzielnego działania/uczenia się.

13. **Organizacja graficzna** – (mapy mentalne, linie czasu) – żeby uczeń **nauczył się tworzenia „obrazów myśli” i myślenia** w kategoriach procesów i chronologii.

14. **Metody kreatywne** – twórczego rozwiązywania problemów – żeby uczeń **poszerzył pole możliwości i horyzonty wyobraźni**.

15. **Ćwiczenia** – żeby uczeń **poprzez praktykę dochodził do sprawności** w określonym wycinku lub dziedzinie.

16. **Metody zintegrowane** – (tzw. metoda projektu) wykorzystujące w skumulowany sposób założenia i efekty edukacyjne różnych metod do realizacji długofalowej akcji dydaktycznej oraz także dla umożliwienia doświadczenia współpracy grupowej.

Wybierając metodę nauczania kierujemy się następującymi kryteriami:

- czas, jakim dysponujemy;
- zróżnicowane doświadczenia i wiedza uczniów;
- efekt, który chcemy osiągnąć (wiedza, umiejętności praktyczne, zmiana postaw);
- osobiste preferencje nauczyciela.

**kryteria
wyboru**

ZAPAMIĘTAJ!

Warto tu dodać iż niemal każdy problem edukacyjny można rozwiązywać dowolną metodą! (Oczywiście pod warunkiem mistrzowskiego opanowania tej metody przez nauczyciela).

Każda metoda jednak uczy uczniów *w inny sposób, nieco inaczej* dociera i buduje doświadczenie, odnosi się do *nieco innych* zasobów umiejętności. Dlatego ważna jest różnorodność metodyczna w codziennej praktyce szkolnej. Ponadto metody *per se* uczą sposobów uczenia się – modelując je.